

Р Е Ш Е Н И Е

№ 230

гр. София, 08.09.2020 г.

В И М Е Т О Н А Н А Р О Д А

Върховен касационен съд на Република България, ...Второ наказателно отделение, в публично заседание на двадесети ноември.....две хиляди и деветнадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ГАЛИНА ТОНЕВА
ЧЛЕНОВЕ: ТАТЯНА КЪНЧУВА
БИЛЯНА ЧОЧЕВА

при секретаря Ил. Рангелова в присъствието на прокурора М. Михайлова.....изслуша докладваното от съдия ЧОЧЕВА .....наказателно дело № 522 по описа за 2019 г. и за да се произнесе взе пред вид следното:

Касационното производство е образувано по отделно депозирани жалби от защитниците на подсъдимите Р. К., В. Е., М. П., С. С., П. П. и М. Д., както и лично подадени такива от Е., П. И С., всички против въззивно решение № 19/29.01.2019 г. на Пловдивския апелативен съд, НО, втори наказателен състав,, постановено по ВНОХД № 198/2018 г., с което е била потвърдена присъда № 90/25.10.2017 г. на Пловдивския окръжен съд по НОХД № 520/2016 г.

В касационните жалби, поддържани в с. з. пред ВКС от подсъдимите лично (с изключение на С., изявил воля да не присъства) и чрез защитниците им, се изтъкват доводи, съотносими към касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК. Претендира се отмяна на въззивното решение и оправдаване на подсъдимите по обвиненията или връщане на делото за ново разглеждане на апелативния съд или намаляване на наложените им наказания.

В жалбата на подсъдимия Д., както и тази на П., като алтернатива се иска преквалификация на деянието на първия от чл. 330, ал. 2 от НК в такова по чл. 330, ал. 1 от НК, а на втория – за едно от инкриминираните му деяния - от чл. 195, ал. 2 от НК в такова по чл. 346 от НК.

Единствено в жалбата на П. се оспорва само справедливостта на наложеното му общо наказание и се иска намаляването му.

Прокурорът от ВКП изразява становище за неоснователност на жалбите на подсъдимите К., Е., П., С. и П. и предлага въззивното решение да бъде оставено в сила по отношение на тях. Относно жалбата на подсъдимия Д. подкрепя претенцията за намаляване на наложеното му наказание, доколкото същият е имал участие само в едно престъпление и са налице основания за определяне на наказание към минималния размер.

В последната си дума подсъдимият К. моли да бъде оправдан по всички обвинения или делото да се върне за ново разглеждане, а подсъдимият Е. прави изявление да се даде на всеки заслуженото. Подсъдимите П., Д. и П. молят за намаляване на наложените им наказания.

С първоинстанционната присъда подсъдимите са били признати за виновни в извършването на следните престъпления,за които са били осъдени, както следва:

Р. К.

- по чл. 117, ал. 2, вр. чл. 20, ал. 2 от НК – 3 години лишаване от свобода
- по чл. 330, ал. 3, вр. ал. 2, т. 1 и 2, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 3, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 и ал. 3 от НК – 7 години лишаване от свобода
- по чл. 330, ал. 2, т. 1, вр. чл. 20, ал. 3 от НК – 3 години лишаване от свобода като на основание чл. 23, ал. 1 от НК му е било наложено общо най-тежко наказание в размер на 7 години лишаване от свобода.

В. Е.

- по чл. 117, ал. 2, вр. чл. 20, ал. 2 от НК – 3 години лишаване от свобода
- по чл. 330, ал. 3, вр. ал. 2, т. 1 и 2, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 3, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 и ал. 3 от НК – 7 години и 6 месеца лишаване от свобода
- по чл. 216, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 3 от НК – 6 месеца лишаване от свобода като на основание чл. 23, ал. 1 от НК му е било наложено общо най-тежко наказание в размер на 7 години и 6 месеца лишаване от свобода.

М. П.

- по чл. 330, ал. 3, вр. ал. 2, т. 1 и 2, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 и ал. 3 от НК – 7 години и 6 месеца лишаване от свобода
- по чл. 216, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 26, ал. 1 от НК – 2 години лишаване от свобода
- по чл. 216, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2 от НК – 6 месеца лишаване от свобода
- по чл. 195, ал. 2, вр. ал. 1, т. 3 и 4, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 26, ал. 1 от НК – 4 години лишаване от свобода
- по чл. 199, ал. 1, т. 3, вр. чл. 198, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2 от НК – 6 години лишаване от свобода като на основание чл. 23, ал. 1 от НК му е било наложено общо най-тежко наказание в размер на 7 години и 6 месеца лишаване от свобода.

С. С.

- по чл. 330, ал. 3, вр. ал. 2, т. 1 и 2, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 и ал. 3 от НК – 6 години лишаване от свобода
- по чл. 216, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 26, ал. 1 от НК – 2 години лишаване от свобода
- по чл. 216, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2 от НК – 6 месеца лишаване от свобода
- по чл. 195, ал. 2, вр. ал. 1, т. 3 и 4, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 26, ал. 1 от НК – 3 години и 6 месеца лишаване от свобода
- по чл. 199, ал. 1, т. 3, вр. чл. 198, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2 от НК – 6 години лишаване от свобода като на основание чл. 23, ал. 1 от НК му е било наложено общо най-тежко наказание в размер на 6 години лишаване от свобода.

П. П.

- по чл. 330, ал. 3, вр. ал. 2, т. 1, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 и ал. 3 от НК – 4 години лишаване от свобода
- по чл. 195, ал. 2, вр. ал. 1, т. 3 и 4, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 26, ал. 1 от НК – 4 години лишаване от свобода като на основание чл. 23, ал. 1 от НК му е било наложено общо най-тежко наказание в размер на 4 години лишаване от свобода.

М. Д.

- по чл. 330, ал. 2, т. 1, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2 от НК – 4 години лишаване от свобода

С присъдата подсъдимият П. е бил оправдан да е извършил едно от инкриминираните му деяния (на 12.11.2013 г. в [населено място]) в съучастие като съизвършител с подсъдимия Б. и с Р. К. като подбудител. По това обвинение и в тази част съответно са били оправдани К. и Б..

След подаден протест срещу оправдаването на подсъдимия Б. и жалби от всички подсъдими, с въззивното решение Пловдивският апелативен съд е потвърдил изцяло първоинстанционната присъда.

Поради липсата на протест срещу потвърдителната оправдателна част на въззивното решение, същата е извън обхвата на настоящата касационна проверка.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка на атакувания съдебен акт в пределите по чл. 347, ал. 1 от НПК, намери следното:

По доводите за допуснати съществени процесуални нарушения:

Макар и с различна насоченост, такива доводи са изводими от жалбите на всички подсъдими, с изключение на П.. Доколкото те касаят сериозни нарушения във връзка с начина на събиране, оценка и проверка на конкретни доказателствени източници, които са използвани и дори са поставени в основата на осъдителните заключения за всеки конкретен подсъдим, то те следва да бъдат обсъдени съвместно.

В жалбата на П. са изтъкнати съображения за нарушения при анализа и оценката на доказателствените материали, довело до неправилно установяване на фактите по обвиненията и приложимия материалния закон. Конкретно е направено възражение, че осъждането му за престъплението по чл. 195 от НК е било основано върху уличаващите обяснения на подсъдимия П. – направена от подсъдимия К. поръчка за кражбата на л. а. БМВ, за която нито той, нито подсъдимия С. са знаели. По този повод е развита и тезата за намерение да се повозят с този автомобил, а не да го откраднат, в каквато връзка е направено и искане за преквалификация на това деяние по чл. 346 от НК.

В жалбата на М. Д. е отправено оплакване срещу качеството на въззивните мотиви поради необсъждане на направени от защита доводи, имащи значение за преквалификация на деянието (палеж, извършен на 23.10.2014 г. в [населено място] срещу имущество на св. Х. по поръчка на подсъдимия К.) в по-леко наказуемо по чл. 330, ал. 1 от НК.

В жалбата на подсъдимия С. се сочи, че осъждането му е въз основа на самопризнания, които не се подкрепят от други доказателства и не са били проверени. Твърди се още, че е признал за деяния, които не е извършил, защото му е било внушено, че ще получи по-леко наказание. Осъждането му се оспорва и поради това, че е въз основа на действия, които не са протоколирани, но са били приети за достоверни и правилни.

В жалбата на подсъдимия К., а също и в тази на подсъдимия Е., са развити възражения срещу основаване на осъждането им за съвместна подбудителка дейност, единствено въз основа на оговор – уличаващите обяснения на подсъдимия П., С. и Д. от една страна, а от друга ползването на показанията на заинтересовани свидетели, като надеждността на всички тях не е била качествено проверена.

В жалбата на Е. са застъпени и конкретни възражения срещу използването на недопустими доказателствени средства – показанията на св. П., К. и А., преразказали изявления на К. при проведени с него беседи на ДП. Представени са оплаквания и срещу съдържанието на въззивните мотиви относно липсата на обективен, всестранен и пълен анализ на доказателствените материали по направените от защитата възражения, които не са били обсъдени в детайли – за противоречията в показания на подсъдими и свидетели, които са премълчани или интерпретирани превратно, за неустановен мотив за поръчките, липса на контакти с изпълнителите, особените отношения между подсъдимите и конкретни свидетели и др. Особен акцент е поставен и върху действията на разследващите, свързани с извеждане от ареста на подсъдимите П. и С. за продължителни периоди и воденето на беседи с тях от полицейски служители.

Прегледът на въззивните мотиви и материалите по делото напълно подкрепя възраженията, направени в касационните жалби на подсъдимите. Те покриват касационното основание по чл. 348, ал. 3, т. 1, вр. ал. 1, т. 2 от НПК, като съществените процесуални нарушения, довели до ограничаване процесуалните права на всички подсъдими, се изразяват в непълна и некоректна оценка на доказателствените източници с решаващо значение за изводите по фактите и приложимия закон, както и използване на недопустими такива.

За да потвърди първоинстанционната присъда, въззивният съд е възпроизвел приетата от окръжния съд фактическа обстановка и ползвана доказателствена основа, след което селектирайки няколко главни възражения на защитниците на подсъдимите, е предложил своите отговори. При тази дейност обаче не личи да е извършил собствен анализ и оценка на оспорваните от защитата доказателствени източници, поставени в основата на осъждането на всеки един от подсъдимите, като с незначителни разлики практически се е позовал на стореното от първата инстанция, което е приел за правилно и законосъобразно. Коректна и пълна оценка за допустимостта, както и за надеждността и достоверността на тези източници на информация (както за подбудителската дейност на подсъдимите К. и Е., така и за дейността на извършителите) и тяхната относителна тежест спрямо други, вкл. с оправдаващ характер, не е била извършена. А това е било строго необходимо, с оглед изтъкнатите съмнения за оказано влияние от страна на разследващи и полицейски служители – при това не само и единствено върху подсъдимите или свидетели по делото, но и като цяло върху начина на събиране на доказателства в началната фаза на процеса, който по своите особени характеристики е имал потенциала да доведе до безвъзвратно накърняване на цялостната му справедливост, за което съдилищата следва да са особено бдителни.

Без да е нужно да бъдат преповтаряни мотивите на въззивния съд, съвсем ясно е, че изводите за подбудителската дейност на подсъдимите К. и Е. са били основани главно върху обясненията на подсъдимия П., а частично и тези на подсъдимия С. и П., които са преразказвали чутото от него за възлаганите му поръчки за палежи и повреждания на автомобили и друга техника (случаите в [населено място], а също в [населено място], [населено място] и [населено място]). За един от случаите – относно палежа в [населено място], подсъдимият Д. е уличавал К. като поръчител. Подсъдимият П. е бил този, съобщавал данни за използваните от подбудителите начини за склоняването му и чутите от него мотиви за поръчките. Преимуществено въз основа на неговите обяснения е била построена обвинителната теза за подбуждането му от Е. и К. да нанесе удар на конкретно уязвимо място в главата на св. М., за да го убие, а не само да го нарани. Обясненията на подсъдимия П. са били използвани и за уличаването на подсъдимите С. и П. като участници в изпълнението на поръчките, възлагани му било то лично от Е. или посредством К., като С. и П. също са депозирали признания, наред с подсъдимия Д. за тяхното участие и това на П..

Съответно, касае се за оговор и то от класически тип, който е налице не само когато подсъдимият признава за собствената си деятелност, но съобщава уличаващи данни и за други съподсъдими. Макар да няма забрана да се използват в процеса (както самите признания, така и оговора, стига обясненията, в които се съдържат, да са дадени по надлежен ред и пред компетентен орган), то съдебната практика винаги е насочвала това да се осъществява с особено внимание при спазване на изискванията за тяхната подробна оценка за надеждност и достоверност, която включва и анализ на конкретните условия и обстоятелства, при които са депозирани, за да се потвърди или изключи неправомерен натиск. Необходима е и убедителна подкрепа от други допустими доказателства, като не се позволява осъждането да се основава единствено и

само върху тях. От съществено значение за справедливостта на процеса е и осигуряването на възможност самопризнанията и оговора да бъдат обективно и цялостно проверени от решаващия съд в условията на състезателност, особено когато те са дадени единствено на ДП, а впоследствие са били оттеглени или по други причини проверката им е била осуетена.

ВКС намира, че в конкретния случай тази дължима всеобхватна оценка не е била направена, като съмненията на защитата за оказан психологически натиск върху подсъдимите П. и С. на ДП, (последният е направил такова оплакване в касационната си жалба) в периода от задържането им на 14.01.2015 г. до депозиране на обяснения пред съдия на 30.01.2015 г., са били отхвърлени с крайно неубедителни и дори несъстоятелни мотиви. Така, една страна въззивният съд е приел (напр. на л. 63-64), че няма от кой друг (освен от Е. и К.) подсъдимите П. и С. да са узнали за някои специфични факти за пострадалите и тяхното имущество, за които са споменали в обясненията си и затова следва да им се довери. От друга страна обаче, съвсем изрично е констатирал, че същите двама подсъдими са били извеждани от арестните помещения за продължителни периоди от време (пет пъти Т. и четири пъти С.), без с тях да са извършени процесуални действия, подминавайки без особено внимание информацията, че всъщност тогава с тях са провеждали беседи оперативни работници от Криминална полиция – св. П. и К. и това е ставало без уведомяване на защитниците им. Въззивният съд не е съзрял и никакъв проблем не само в провеждане на среща в ареста на подсъдимите П. и С. със св. М. и обсъждане на поръчката срещу него (а също и такава между К. и св. М.), както и среща със св. Д. и К., но и изобщо в осигурената възможност това да бъде направено там и в период преди разпита на всички тях пред съдия. Без особено внимание е подминато и възражението на защитата за настаняването им в една килия в различни периоди от време, за да съгласуват своите позиции по делото.

С този подход въззивният съд освен, че е пренебрегнал важни обстоятелства, които имат значение при преценката за достоверност и надежност на обясненията на тези двама подсъдими, то и е легитимирал като позволена една дейност рамките на вече започналото разследване, в която изпълнението на задачи от оперативни работници по ЗМВР нямат място. В този смисъл, дали в действителност те са били „обработвани“, за да уличат подсъдимите Е. и К. или самите себе си и останалите подсъдими, е без особено значение, след като органите на ДП, под чийто контрол следва законосъобразно да се развива производството, не са представили убедителни аргументи за извеждането на посочените подсъдими и провеждането на срещи с оперативните работници. Същото важи и за устройването на срещи на подсъдимите с пострадали от инкриминираната им дейност лица – св. М. и св. Д.. Затова и като фрапиращо несъстоятелна се явява аргументацията на въззивния съд, с която е подкрепил истинността на обясненията на П. и С., от една страна, а от друга на показанията на св. М. - с провеждането на срещата помежду им на 16.01.2015 г. и споделянето на информация за поръчката срещу него, което е станало преди разпита на всички тях пред съдия на 30.01.2015 г. (вж. л. 64).

Извън посоченото за всички тези особени обстоятелства и действия в началния етап на ДП, въззивният съд е пренебрегнал осуетената възможност оговора, съдържащ се в обясненията на подсъдимия П., да бъде адекватно проверен в съдебния процес при условията на състезателност. Материалите по делото ясно информират, че след като са били приобщени дадените от него обяснения на ДП, за разлика от С., той е отказал да отговаря на въпроси на защитниците на останалите подсъдими. Това може да е израз на неговото лично право на защита, но по своята същност и последици повлиява процесуалните права на останалите подсъдими във връзка със съобщените от него

данни, които ги уличават. Апелативният съд изобщо не е изложил съображения, при тази хипотеза, как уличаващите обяснения на П. биха могли да бъдат използвани за осъждането на останалите съподсъдими, които са били лишени от възможност да проверят тяхната истинност.

Мотивите на въззивния съд по-нататък сочат, че не е съзрян никакъв проблем признанията на подсъдимите и оговора (изводи от обясненията им), да бъдат преценявани и подкрепяни с недопустими доказателствени средства – показанията на св. П. и К. (а отчасти на св. А.) – оперативни работници към „Криминална полиция“, осъществявали беседа с подсъдимия К. и преразказали негови подробни изявления за осъществени от горните подсъдими палежи и повреждания на имущество, поръчани им от подсъдимия Е., а също и за кражбата на л. а. БМВ и грабеж, осъществен над гръцки гражданин. Въпросните подробни изявления на К. са били отчетени не само за уличаване на Е. и другите подсъдими, но и на самия К..

Въпреки споменаването на разрешената по делото *Д. М. срещу България* (решение на Европейския съд по правата на човека от 08.03.2018 г.), въззивният съд се е опитал да ги пренебрегне с аргументацията, че след като К. сам е поискал среща с оперативните работници, докато е бил задържан, но по друго ДП, както и там е присъствал неговия адв. З., то изявленията му могат да бъдат възпроизвеждани от оперативните работници, които са ги чули и да бъдат поставяни в основата на осъждането – неговото и на останалите подсъдими.

ВКС категорично не споделя тази теза.

С цитираното по-горе решение, ведно с препратките в него, ЕСъдПЧ, преценявайки казуса в контекста на създадена предходна практика по други дела и процесуалните норми в българския НПК, е намерил за недопустимо използването като доказателства в процеса на преразказани от полицейски служители признания на заподозряно/обвиняемо лице, при проведени с тях беседи, в условията на арест или задържане, без надлежно уведомяване и осигуряване на правото им да ползват адвокатска защита и да не дават уличаващи ги обяснения, които могат да бъдат използвани за осъждането им (които права поначало се осигуряват при надлежен разпит в качеството на обвиняем). Акцент е поставен не само върху самостоятелното право на адвокатска защита от момента на първия контакт с полицията, но и върху задължението лицето да бъде информирано за правото му на мълчание (респ. да дава или не обяснения), като отказът от това право, макар и допустим, следва да е свободен и информиран със знание за последиците от този избор – като напр. възможността признанията му да бъдат използвани в процеса за неговото осъждане. Тези процесуални права са съдържанието на основен принцип в наказателното правосъдие – привилегията срещу самоинкриминиране.

Организирането на беседи, разговори, в писмена или устна форма, подписани лично от съответните лица или не, провеждани от полицейски служители по ЗМВР, могат да имат само оперативно значение, с оглед разработването на версии и тяхната проверка. Те обаче нямат процесуална стойност и направените изявления от лицата не могат да се включват в доказателствения материал. Още по-малко е възможно това да бъде вършено чрез възпроизвеждането им от съответните полицейски служители, които са ги чули или записали. В българския НПК ясно са очертани правилата за това по какъв начин се установяват доказателствата в процеса и кой е компетентния орган, пред който това може да бъде сторено (вж. чл. 104, 115, 138 от НПК). Съвсем ясно е и че не се допускат доказателствени средства, които не са събрани или изготвени при условията и реда на НПК (чл. 105 от НПК). Опитът за заобикаляне на установения в НПК процесуален регламент за депозиране както на обяснения (така и на свидетелски

показания), води до negliжиране на основни процесуални права и непоправими последици за справедливостта на наказателното производство.

В този аспект, след като подсъдимият К. не е направил изявленията си по надлежен процесуален ред, то те нямат доказателствено значение и не могат да бъдат ползвани за уличаване както на останалите подсъдими, така и на самия него.

Затова, като не е извършил задълбочена и прецизна проверка на допустимостта, надеждността и достоверността на коментираните дотук източници на информация в отговор на направени от защитата на подсъдимите възражения, като практически е основал решаващите си изводи по фактите и обвинителните си заключения върху техните обяснения (съдържащи признания и оговор) и показанията на посочените по-горе свидетели, възпроизвели изявления на подсъдимия К. при проведена полицейска беседа, въззивният съд е реализирал касационното основание по чл. 348, ал. 3, т. 1, вр. ал. 1, т. 2 от НПК. За поправка на констатираните недостатъци, което ВКС не може да стори, е наложително на основание чл. 354, ал. 3, т. 2 от НПК въззивното решение да бъде отменено в обжалваната му осъдителна част и делото върнато на Пловдивския апелативен съд за ново разглеждане от друг състав от фазата на съдебното заседание.

С оглед изложеното и на основание чл. 354, ал. 3, т. 2, вр. ал. 1, т. 5 от НПК, Върховният касационен съд, второ наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯВА въззивно решение № 19/29.01.2019 г. на Пловдивския апелативен съд, НО, постановено по ВНОХД № 198/2018 г. в потвърдителната му осъдителна част **И ВРЪЩА** делото за ново разглеждане на същия съд от друг състав от стадия на съдебното заседание.

Решението не подлежи на обжалване и протестиране.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.